

Eminentissimi Ac Reverendissimi Domini, D. Joannis Baptistæ, Cardinalis De Luca, Theatrum Veritatis Et Justitiæ, Sive Decisivi Discursus

Ad Veritatem Editi In Forensibus Controversiis, Canonicis & Civilibus, in quibus in Urbe Advocatus, pro una partium scripsit, vel Consultus respondit ; Cum Indicibus Argumentorum, Causarum ac Rerum luculentissimis. Opus Tam Judicibus, Quam Causarum Patronis, atque omnibus in utroque Foro ...

Tractatus Primi Pars I. de Usuris, & interesse, Pars II. de Cambiis, Pars III. de Censibus, Pars IV. de Societatibus Officiorum

Luca, Giovanni Battista de

Coloniae Agrippinae, 1691

Disc. XIX. Romana diminutionis Census. De censu imposito super officio Custodis unius portæ Civitatis, ac emolumentis ex hujusmodi custodia provenientibus, An cesset in toto vel in parte hujusmodi ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74112](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74112)

ratur in eadem *decis.* 143. p. 5. *rec.* & admittitur per di-
ctum. scribentem contra eam *apud Cenc. dicta*
quest. 79.

R O M A N A
DIMINUTIONIS CENSUS
P R O
I L L I S D E M A R I
C U M
E C C L E S I A D O M U S L A U R E T A N Æ
U R B I S.

*Casus disputatus coram A.C. & sopitus
per concordiam.*

De censu imposto super officio Custodis u-
nius portæ Civitatis, ac emolumentis ex
hujusmodi custodia provenientibus, An
cesset in toto vel in parte per hujusmodi
emolumentorum cessationem vel dimi-
nutionem de mandato Superiorum, seu
ex alio casu sequatur.

S V M M A R I V M.

- 1 **F** Acti series.
- 2 Diminuto fundo diminuitur census.
- 3 An infructuositas assimilatur peremptioni.
- 4 Quid ubi infructuositas adscribi potest culpa ipsius de-
bitoris, declaratur.
- 5 Declaratur conclusio circa damna & interesse ob im-
positionem super fundo incapaci.

D I S C. XIX.

LILIUS de Mari possessor officii
Custodis Portæ Salariæ, super offi-
cio prædicto imposuit censum in
sorte scutorum 1800. ad favorem
Castellani; Cumque de anno 1647.
ob prohibitam exactionem mani-
pulatorum sceni in Urbem per dictam portam ingre-
dientis, quam Custos, seu ejus conductor facere sole-
bat, satis notabiliter ejus emolumenta diminuta essent,
ita ut prius locaretur pro annua pensione scut. 100.
deinde verò pro solis scutis 30 Hinc orta est contro-
versia inter dicti debitoris hæredes, ac domum Lau-
retanam Urbis Castellani creditoris pariter hæredem,
super cursu fructuum à dicto anno 1647. citrà, stante
superventa dicta fructuum & emolumentorum adeò
notabili diminutione, ita ut ex tunc esset dicti census
incapax saltem in parte, & introducta causa cor-
am A.C.

Pro debitoribus scribens dicebam, quod essemus
in casu dispositionis *Constitutionis Præana* §. *postremò*,
ubi per verba præcisa disponitur, *census omnes in futu-
rum creandos, re in toto vel pro parte perempta, aut in-
fructuosa in totum vel pro parte effecta ad ratam pervire*;
Undè cum census dici non posset impositus super por-
ta materiali, quamvis ita in instrumento diceretur,
Tùm quia illa materialiter considerata est res omninò
infructifera, Tùm quia est in dominio, & de Rega-

libus Principis, sed super dicto officio Custodis, quod
ex concessione Principis est in privato dominio saltem
subalterno, & de sui natura fructifero ob emolumentum
illi annexa, de quibus *lib. 3. Statutorum cap. 110.* Se-
quitur exindè, quod ob cessata dicta emolumenta,
fundus effectus fuerat incapax dicti census saltem in
parte, idque non ex culpa & factò debitoris, quo casu
hic tenetur ad fructus loco damnorum & interesse,
sed ex factò Principis vel alterius supremi Magi-
stratus, quod de jure inter casus fortuitos enumera-
tur.

Scribentes in contrarium, adhibendo auctoritates
percutientes materiam textus in *cap. propter sterilitatem
extrà locatum concord.* de quibus satis frequenter
sub tit. de locat. & sub altero *de Regalibus* probare con-
nabantur hujusmodi diminutionem non fuisse circa
substantiam rei, sed circa fructus, dum ipsum officium,
quod est causa productiva fructuum adhuc durabat,
& consequenter inferebant dici non posse peremptum
fundum; Verum hæc inspectio videbatur irrelevantis,
atque nullius effectus operativa, quoniam cessatio
census in toto vel in parte non solum provenit à fundi
censu peremptione, ita ut ejus substantia in toto vel
in parte chasmate pereat, sed etiam ab ejusdem infu-
ctuositate, non quidem temporanea & accidentali, sed
perpetua successiva, cum *Piana Constitutio*, & in
verbis supra registratis pariter in fructuositate per-
emptioni, & cum hoc sensu procedunt scribentes, ut
*apud Cenc. quest. 102. num. 1. cum seqq. Locat. de usuris
quest. 57. num. 42. apud quos ceteri.*

Major difficultas erat in eo, quod hujusmodi emo-
lumentorum diminutio non proveniebat ex novo fa-
cto accidentali Principis vel Superiorum, per quod
emolumenta aliàs competentia sublata vel diminuta
essent, sed potius ex justa provisione pro tollendis abu-
sibus ac impediendis illis emolumentis, quæ illicita
erant, ex iis, quæ in proposito diminutionis emolu-
mentorum officii Notariatus Ripæ habentur in *Ro-
mana affectus officii sub tit. de Locat. disc. 3.* Unde propte-
rea dici posse videbatur contra debitorem, quod præ-
asserendo fundum incapax, in culpa seu mendacio
fuerit, ac propterea teneretur ad damna & interesse ex
iis, quæ habentur supra *disc. 13. & disc. 31.* Verùm pro
remotione objecti dicebam id rectè procedere ad fa-
vorem creditoris ignari in bona fide versantis contra
debitorem, qui mendax ac falsus assertor dici potest,
dum rectè conscius de rei suæ fructibus & redditibus
onus adjecit illis incongruum, in quibus terminis, &
cum utriusque dicti præsuppositi concursu loquan-
tur omnes decernentes etiam in casu incapacitatis
hujusmodi fructus loco damnorum & interesse in
locis supra citatis.

Utrumque autem in præsentis cessare videbatur,
ita ut, quantum in unica disputatione deluper habita
videri poterit, esset casus novus, quoniam hoc offi-
cium prius possessum fuerat ab ipso Castellano
creditoris, qui de anno 1643. illud donaverat Julio de-
bitori, & consequenter ipse erat etiam illius infru-
ctuositatis, quam subsequens Superiorum provisio
circa prohibitionem abusus declaraverat, dum hic abu-
sus aderat etiam de eo tempore, ideoque dici non
poterat introductus per debitorem, qui esset illius
consciens; Atque hinc dicebam resultare dilemma, Aut
enim danda erat in possessore officii scientia præsum-
pta sufficiens ad malam fidem. Aut non, Primo casu,
si mala fides erat in debitore, erat etiam in ipso credi-
tore ab initio, unde neque damna & interesse intra-
bant, Secundo autem casu, sicuti ipse creditor pro se
bonam fidem allegabat, ita eadem assistebat debitori;
Non habuit tamen causa ulteriorem disputationem, in

in qua maturius examinari poterit iste punctus forte novus, quando scilicet uterque est in statu bonæ fidei, quoniam habita unica tantum disputatione, concordia terminavit controversiam; Probabilius tamen credebam tali casu pro cessatione fructuum respondendum esse, quoniam data insufficientia fundi, deficit census, & consequenter deberi non possunt fructus tanquam ex censu; Actio autem ad damna & interese, eatenus intrat, quatenus concurrat in debitore dolus verus vel præsumptus super falsa assertione capacitatis, quam ipse rectè sciebat non adesse, unde cum idem dolus seu culpa in eo ita cessaret, quia cum bona fide ac justa credulitate huiusmodi assertionem fecit, hinc proinde videbatur dictæ actioni locum non esse, cum ejus fundamentum non sit bona fides creditoris, sed mala fides debitoris, quæ tamen sola non sufficit, nisi etiam copulativè altera bona creditoris concurreret.

A R I M I N E N .
C E N S V S
P R O
C A T H A R I N A A C U R R U
C U M
C A R O L O G I R O N O .

Casus disputatus in Rota, incertus est exitus, credo per concordiam.

De materia præscriptionis seu præsumptæ extinctionis census ob longissimam cessationem ab exactione ac respectivè solutione fructuum.

S U M M A R I U M

- 1 **C**asus controversa.
- 2 In annuis censibus non sufficit unica præscriptio, sed tot requiruntur, quot sunt anni.
- 3 Præscriptio statutaria non intrat in debito negato.
- 4 Cessante causa simulandi, ad simulationem probandam requiruntur probationes certæ & expressæ.
- 5 Quod præscriptio in censu sit penè impracticabilis.
- 6 Sors census non præscribitur, & quid de fructibus.
- 7 In annuis præstationibus aliusque iuribus incorporalibus quid probandum sit ad præscriptionem.
- 8 De præsumpta extinctione census ob diuturnam non solutionem fructuum.
- 9 Negativa per quem & quomodo est probanda.

D I S C . X X .

SQUE ab anno 1603. Franciscus Gironus pro scutis 200. auri imposuit annum censum seu. 20. similitum auri ad favorem Cornelie à Curru, cui morienti de anno 1626. successit Franciscus frater, cui pariter morienti de anno 1640. successit Catharina, quæ habita notitia huiusmodi census pullavit Carolum

dicti Francisci filium & hæredem coram A. C. pro fructibus, & obtinuit mandatum ab annis 29. citrà juxtà praxim Curie de qua decis. 3. par. 8. recent. solidius firmatam occasione disputationis habitæ in *Bituntina census coram Corrado decis. 373. num. 14. cum sequen. par. 9. recent.* in qua me scribente pro monte Labinorum creditore contra illos de Bovis dictum fuit, quod Rota & Curia sequitur opinionem Ultramontanorum contra *Bart. & sequaces citramontanos*, ut in censu tanquam debito non puro sed conditionalis, non detur unica præscriptio, sed tot requirantur præscriptiones, quot sunt anni, atq; hoc jure vivitur in Curia.

Commisâ verò causa appellationis in *Rota coram Albergato*, assumpta fuit disputatio, An & à quo tempore huiusmodi fructus deberentur, opponente debitore de dicti census simulatione ac præscriptione seu præsumpta extinctione ob adeo diuturnum silentium; Verùm pro actrice scribens dicebam huiusmodi exceptiones esse contradictorias, quoniam si census, juxtà rei conventi assertionem erat simulatus, hinc sequebatur quod nullatenus cadere poterat præsumpta extinctio, quia præsumi non potest solum id, quod ipsemet debitor allegat nunquam debuisse; Undè propterea in proposito præscriptionis statutariæ, quæ in effectu aliud non est nisi præsumpta solutio, receptum habemus illam nunquam intrare in debito negato ut *decis. 192. num. finali. & decis. 219. num. 11. post Zach. de oblig. Danoz. et. decis. 849. num. fin. & in aliis frequenter*, cum sit recepta propositio, cujus veritatem cessantibus auctoritatibus evidenter comprobare jam dicta ratio, quod præsumendum non est solum id quod ipsemet debitor dicit nunquam debuisse.

Agendo tamen distinctè de utraque, Quatenus pertinet ad primam simulationis, facilis erat ejus rejectio, quoniam nulla dabatur simulandi causa, quæ cessante frequens est ac in foro recepta propositio simulationis probationem requiri expressam & concludentem, ideoque non admitti conjecturalem & præsumptivam, cui tantum locus est, ubi congrua simulandi causa concurrat juxtà *conf. Bart. 65.* quod Rota sequitur ex deductis per *Adden. ad Greg. decis. 157. nu. 27. & ad Burat. decis. 99. Tudertina donationis 17. Junii 1652. coram Cerro decis. 273. num. fin. par. 11. recent. & sæpius*, potissimè quia conjecturæ erant leves ac remotæ, unde propterea circa hunc punctum modica difficultas dignoscebarur.

Ità pariter quoad præscriptionem, quàm in censibus penès impossibile est verificari, Tum ob difficultatem probandi continuatam negativam solutionis fructuum, Tum quia ex tempore subducendum est illud vitæ impositoris, qui tanquam debitor conscius ratione malæ fidei ex dispositione juris Canonici, etiam in Tertis Imperii recepta nunquam præscribit, quod juxtà unam opinionem à Rota etiam receptam influit quoque in hæredem universalem saltem primum ex iis, quæ cæteris allegatis firmantur in *d. Bituntina census coram Corrado decis. 373. par. 9. recent. num. 8. cum seqq.* Ac etiam quia ex eodem tempore subducendum est illud pupillaris ætatis creditoris, quando præscriptio omninò obdormit, ac illud ætatis minoris, quando licet de jure currat, ubi cœpta est cum defuncto, nihilominus datur restitutio in integrum, quæ etiam conceditur majori ex clausula *si qua mihi iusta causa &c.* præsertim & frequentius ratione justæ & probabilis ignorantie in hærede etiam primo, fortius verò in secundo vel tertio de facili præsumendæ, ita ut detractis dictis detrahendis, nullus vel satis rarus casus videatur, in quo præscriptio ex mero jure communi resultans verificetur, in debitis præsertim juratis majo-